

tillade mig at gjøre opmærksom paa, at naar der er en Gaard, som staar i 5 Rd. Hartkorn, vil denne Gaard udrede i alle tre Tiender omtrent 200 Kr. Nu gives der Lehn, som have 500 Tønder tiendefri Hartkorn, og De ville altfaa se, hvor meget det er, der slipper for at udrede, for end der kan være Tale om, hvad kan den Mand og den Mand have at give; der er en saa umaadelig Forskjel herpaa, at De maa vide, hvilken begunstiget Stilling de indtage i det danske Fædreland.

Seg maa nu tillade mig i finantsiel Henseende — det griber Noget ind i det Politiske, — at meddele en Kjendsgjerning, som er i den Grad paafaldende, at det nødvendigt maa udtales i det danske Folkething. Hvad var Meningen dengang, der ved Grundlovskampen var Tale om, at man vilde give de besiddende Klasser en Udkomst til at vælge til Landstinget? Da var det dog Meningen, at kun de, der eiede Gaardene, skulde have denne Fortrinsret. Hvad er Resultatet blevet? Det er blevet det, at Gudseieren kommer med en Stab af Jorpagtere, hvormed han møder ved Landstingsvalgene som sine Undergivne; saaledes faar han to Gange Udbytte af den Jord, han har, først for sig selv og derefter for sine Jorpagtere. Lør jeg spørge, om det er den Mening, hvormed Grundlovsindskrænkningen eller Jorandringen skete? Seg opfordrer til at paavise ogsaa gennem det statistiske Bureau, hvorledes der gaas frem paa denne Maade, og vise, hvormange Ciere der møde, og hvormange af deres Jorpagtere der komme og stemme med dem som deres Undergivne.

Der næst maa det være mig tilladt at gjøre opmærksom paa en anden Side af den hidtilværende Bestyrelse, der ogsaa griber dybt ind i Danmarks Gøne til at udrede sine Udgifter. Det er heldigt, at vi staa ved en saadan Høst som den, vi have her i Aar, at den dog kunde nedstemme nogle af de urimelige Fordringer, som der kommer, naar der er Tale om, hvilke Penge der er ude iblandt Folk, thi en eneste Høst til som denne kan forrykke Eiendomsværdierne her i Landet, Grundeiendomsværdierne med Hensyn til at udrede Skatter til Staten. Nu veed man, at der fra 1860 er sat en Præmie paa at sælge Fæstegaarde til Besidderne, men foruden denne Præmie vilde det være af stor Interesse med Hensyn til de mindre Landeieendommers Tal i Danmark, om det statistiske Bureau vilde have sin Opmærksomhed henvendt paa, hvormange Bevillinger der endnu gives med Hensyn til Inddragelse af Jord under større Eiendomme og Nedlæggelse af Eiendomme. Naar der neblægges en saadan Eiendom, saa forringes i allerhøjeste Grad Gønen til at svare Stat, baade den personlige Stat, som man yder til Fædrelandets Forvar, men tillige den Stat, som skal udredes til Stat og Kommune; det er nemlig en Kjendsgjerning, som ogsaa kunde udregnes meget nøjagtig, at Sta-

ten har en forholdsvis umaadelig ringe Indtægt baade gennem Kommunerne og gennem Statskassen af de store Eiendomme. Altfaa, naar man faar de store Eiendomme, saa faar man vel et større Belvære for enkelte Besiddere, men Statskassen faar en meget, meget ringere Indtægt. Et Forhold, som jeg ogsaa skal henlede Opmærksomheden paa, der er paafaldende i allerhøjeste Grad, er det, hvorledes store Eiendomme kunne blive aldeles fri for egentlige Kommunestatter blot ved en Bestemmelse af en Arvelader. Her er et stort Gods i Sjælland, Næsbyholm, som eiedes af Rønnekamp; han testamenterede det paa den Maade, at Testamentet kun efter en vis Tid skulde komme til Fyldestgjørelse. Smidtertid skulde det administreres af af ham udnævnte Administratore. Hvad er nu Følgen deraf? Det er den, at den Kommune, som næsten fylder et stort Sogn, i denne Mellemtid aldeles ikke faar nogen Kommunestkat ud af dette umaadelig store Gods. Kan det virkelig være Meningen, at en Arvelader skal kunne disponere paa den Maade over, hvad der skal komme Kommunerne til Gode?

Her maa jeg ogsaa gjøre opmærksom paa en anden Side. Jeg har engang tilladt mig at fremhæve den, men det skaber ikke, at den atter bliver nævnt, fordi det ogsaa viser, hvorledes man kan komme til at slippe for de Udgifter, som man uden videre lader en Del af sine andre Medborgere udrede. Det er nemlig en Kjendsgjerning, at Staten har overladt samtlige Veie til vore Kommuner, til Amtskommunerne, og disse Kommuners vigtigste Bidrag opkræves af Hartkornet. Naar man nu huffer paa, at Skovskyldehartkornet svarer halvt, saa vil det ses, at Følgen af denne Omlægning af Veiene til Kommunerne bliver den, at der saavel i Sognene som i Amtskommunerne ikke af de større Besiddere svares nær saa meget til Veienes Vedligeholdelse, som af de mindre, der ikke have Skov, og dog slide de, der have de store Skovstræninger, meget stærkere paa Veiene end de Andre.

Jeg skal tillade mig at slutte med en Bemærkning, som dog kaster et Skjer over, hvorledes man bruger Grundlovens Udtryk. Den hvert Aar efter Grundloven berettiget sammentrædende Rigsdag, der sammentræder, hvad enten den er sammenkaldt af Ministeriet eller ikke, og som skal være sammen i det Mindste i to Maaneder af Aaret, staaer ikke overfor, hvad man med et uheldigt Udtryk kalder Regjeringen, men den staaer grundlovmæssig kun overfor Ministeriet. Jeg gjør nemlig den Opfattelse gjældende, at til Regjeringen her i Danmark hører alle Regjeringens Faktorer, og denne Forsamling er en Del af Regjeringen, idet der nemlig aldeles ikke kan regieres uden denne Forsamling. Saasnart denne Forsamling ikke bevilger de Penge, hvorpaa der skal have en ordentlig Bevilling, kan der aldeles ikke regieres her i Landet. Altfaa er denne For-